एकाइ २ · घरझगडा

कार्यपत्र

पूर्णाङ्क ३९

नाम _____ कक्षा _____ रोल नं. _____ मिति _____ प्राप्ताङ्क _____ / ३९

१ शब्दार्थ [३]

समूह 'क' का शब्दको अर्थ समूह 'ख' बाट पहिचान गरी जोडा मिलाउनुहोस्। समूह 'ख' का दुईओटा अर्थ बढी छन्। प्रत्येक जोडाको ०.५ अङ्क छ।

समूह 'क'		समूह 'ख'
१. नादानी	☐	क. सुस्त, जाँगर नभएको
२. जुम्सो	☐	ख. कुरा काट्ने, कुरा लगाउने
३. वैमनस्य	☐	ग. नबुझ्ने काम, मूर्खता
४. कुरौटे	☐	घ. बलेको आगोको मुस्लो
५. औडाहा	☐	ङ. सिमाना
६. साँध	☐	च. मनमुटाव, शत्रुता
		छ. चिन्ता वा पीरले मनमा हुने जलन, छटपटी
		ज. गोप्य खबर ल्याउने व्यक्ति

२ शब्द पहिचान [२]

दिइएको अनुच्छेदबाट उपयुक्त शब्द पहिचान गरी खाली ठाउँ भर्नुहोस्। प्रत्येक शब्दको ०.५ अङ्क छ।

> खोलाको तीरमा रहेको खेतको साँधका लागि दुई दाजुभाइबिच झगडा पऱ्यो। एकअर्कालाई शत्रु ठानेर उनीहरूले बोलचाल नै बन्द गरे। एक दिन गाउँलेको हुल उनीहरूको आँगनमा जम्मा भयो र दुवैलाई सम्झायो। अन्त्यमा दाजुभाइले हात मिलाए र फेरि मित्र बने।

क. 'सिमाना' को पर्यायवाची शब्द ..... हो।
ख. 'मित्र' को विपरीतार्थी शब्द ..... हो।
ग. अनुच्छेदमा आएको अनेकार्थी शब्द ..... हो।
घ. धेरै मान्छेको समूह बुझाउने शब्द ..... हो।

३ ठिक कि बेठिक? [२]

पाठ्यपुस्तकको पृष्ठ १२ देखि १६ सम्म रहेको 'घरझगडा' कथा ध्यान दिएर पढ्नुहोस्। त्यसपछि वाक्य ठिक भए ✓ र बेठिक भए ✗ चिह्न लगाउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

i. सती नगएकाले रानी राजेन्द्रलक्ष्मीको कतिले कुरा काटेका थिए। ☐

ii. रानीले बहादुर शाहलाई बेतियाबाट छुटाएर दरबारमा ल्याइन्। ☐

iii. 'नायबी सिनोको निम्ति मरिमेट्ने गिद्ध म होइन' भन्ने कुरा रानीले भनेकी हुन्। ☐

iv. कथाको अन्त्यमा पर्वत, लमजुङ र तनहुँ मिलेर गोरखामा हमला गर्न लागेको खबर आउँछ। ☐

४ कथाको बोध [८]

'घरझगडा' कथाका आधारमा तलका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस्।

क. बाहिरी शत्रुलाई उठ्न दिनाको मूल कारण घरझगडा हो भन्ने कुराको टीकाटिप्पणी कसले गरेका थिए? [१]

ख. कथाको अन्त्यतिर बहादुर शाह कहाँ पुगेको खबर रानीले सुनिन्? [१]

ग. 'डोरीले हात्तीलाई हलचल गर्न दिँदैन' भनेर रानीले बहादुर शाहलाई के भन्न खोजेकी छन्? [२]

घ. रानी राजेन्द्रलक्ष्मीको चरित्रचित्रण गर्नुहोस्। [४]

५ व्याख्या [४]

कथामा आएको तलको अंशको सन्दर्भसहित व्याख्या गर्नुहोस्।

"घरझगडाको बिउ निभाउन खोज्ने मैले झन् राँको सल्काएँ।"

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
https://science-playground.com/learn/grade-10-nepali/ghar-jhagada

६ बोध प्रश्नोत्तर [४]

दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस्।

एउटै धारा, एउटै गाउँ

धादिङको एउटा गाउँमा दुई टोलका लागि एउटै मूल थियो। मूलको पानी कुन टोलले पहिले लैजाने भन्ने विषयमा वर्षौंदेखि झगडा चलिरह्यो। झगडाकै कारण पाइप बिग्रँदा पनि कसैले मर्मत गरेनन्। बर्खामा पहिरोले पाइप बगायो र दुवै टोलका महिलाले फेरि घण्टौं ओरालो झरेर खोलाबाट पानी बोक्नुपऱ्यो। एक दिन विद्यालयका विद्यार्थीले दुवै टोलका मान्छेलाई एकै ठाउँमा बोलाएर भने, "झगडाले हामीलाई पानी दिएन, मिल्यौं भने पानी पनि पाइन्छ, समय पनि बच्छ।" त्यसपछि दुवै टोलले श्रमदान गरेर मूलमा पानी पोखरी बनाए र बराबर पानी बाँड्ने नियम बनाए। आज गाउँका सबै घरमा धारो छ र टोलका मान्छे सँगै बसेर पानी समितिको बैठक गर्छन्।

क. दुई टोलबिच के विषयमा झगडा चलेको थियो? [१]

ख. झगडाका कारण गाउँका महिलालाई के दुःख भयो? [१]

ग. दुई टोललाई एकै ठाउँमा कसले बोलाए? [१]

घ. यस गद्यांशको सन्देश 'घरझगडा' कथासँग कसरी मिल्छ? [१]

७ धातु पहिचान [३]

दिइएको अनुच्छेदमा गाढा अक्षरमा लेखिएका क्रियापदको धातु पहिचान गर्नुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

बहादुर शाह बेतिया **गए**। खबर सुनेर रानी एकछिन **रोइन्**। उनलाई निकै पछुतो **भयो**। उनले भारदारलाई **बोलाइन्** र सोधिन्, "देवरले फेरि साथ **देलान्** कि?" बाहिर एउटा सिपाहीले घोडाको लगाम **समात्यो**।

८ कृदन्त, सकर्मक र अकर्मक क्रिया [२]

कोष्ठकमा दिइएअनुसार वाक्य बनाउनुहोस्। प्रत्येक वाक्यको ०.५ अङ्क छ।

क. पढ्नु (सकर्मक क्रियाको वाक्य), बस्नु (अकर्मक क्रियाको वाक्य)
ख. खा + एर (कृदन्त), हिँड् + दा (कृदन्त)

९ शुद्ध शब्द पहिचान [१]

दिइएका शब्द समूहबाट शुद्ध शब्द छानी गोलो लगाउनुहोस्। प्रत्येकको ०.५ अङ्क छ।

i. **क.** पृथ्वि **ख.** प्रिथ्वी [०.५]
ग. पृथ्वी **घ.** पृथवी

ii. **क.** सजिव **ख.** सजीव [०.५]
ग. सजीब **घ.** सजिब

१० वाक्य सम्पादन [२]

दिइएको वाक्यलाई शुद्ध पारी लेख्नुहोस्। प्रत्येक शुद्धिको ०.५ अङ्क छ।

नानि बिहानै उठी विद्यालय तर्फ गईन्,

११ रचना [४]

दिइएका बुँदाका आधारमा एउटा छोटो कथा लेखी उपयुक्त शीर्षक दिनुहोस्।

एउटा गाउँमा दुई छिमेकी ..... एउटाको कुखुराले अर्काको बारीमा तरकारी खान्छ ..... दुवैबिच झगडा, बोलचाल बन्द ..... एक दिन बाँदरको हुल दुवैको बारीमा पस्छ ..... एक्लाएक्लै धपाउन सक्दैनन् ..... मिलेर बाँदर धपाउँछन् र साझा बार लगाउँछन् ..... शिक्षा

१२ सोच्नुहोस् [४]

सोचेर तर्कसहित उत्तर लेख्नुहोस्।

'घरझगडा' कथा 'अब गर्ने के?' भन्ने प्रश्नमा टुङ्गिएको छ। लेखकले कथालाई यसरी प्रश्नमै किन टुङ्ग्याएका होलान्? रानीको ठाउँमा तपाईं भए के गर्नुहुन्थ्यो?